

Діденко К.Д., Дроздовська-Ілмаз О.В.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

В статті розглядається місце, роль, структура та територіальні аспекти функціонування молодіжного туризму. Проаналізовано сучасний стан та перспективи розвитку цього виду туризму в Україні.

Ключові слова: молодіжний туризм, національний туристський ринок, територіальні аспекти.

В статье рассматривается роль, место, структура и территориальные аспекты функционирования молодежного туризма. Проанализировано современное состояние и перспективы развития этого вида туризма в Украине.

Ключевые слова: молодежный туризм, национальный туристский рынок, территориальные аспекты.

The paper considers the place, role, territorial aspects and structure of the youth tourism. The contemporary state of perspectives and development of this type of tourism in Ukraine.

Keywords: youth tourism, national tourism market, territorial aspects.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку економіки України в кожній галузі відбувається пошук нових шляхів і методів виробництва, здійснюється аналіз сучасного стану, окреслюються перспективи на майбутнє. Ці процеси характерні і для туристичної галузі, яка спрямована на отримання прибутку через задоволення туристичних потреб населення, надання йому різноманітних туристичних послуг. Розвиток туристичної галузі тривалий час без державної підтримки призвів до виживання переважно комерційних форм і видів туризму та практичного зникнення соціального туризму (насамперед, дитячого та молодіжного), конкурентоспроможність якого є суттєво обмеженою. Розвиток молодіжного та дитячого туризму в Україні сьогодні особливо актуальний, оскільки саме цей вид туризму має патріотично-виховне значення, дає змогу в юному віці не тільки пізнати свою країну і весь світ, але й реалізувати конституційне право кожної дитини на відпочинок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення невивчених сторін дослідження. Дослідженням розвитку і функціонування різних складових національного туристського ринку займалися і займаються такі вчені: Агафонова Л.Г., Бейдик О.О., Герасименко Б.І., Долішній М.І., Євдокименко В.К., Кифяк В.Ф., Кравців В.С., Кузнецова Н.Н., Любіцева О.О., Мальська М.П., Новикова В.І., Попович С.І., Сокол Т.Г., Федорченко В.К., Цибух В.І., Чоботар Ю.Н., Школа І.М. та інші. Проте детальний аналіз стану, проблем та перспектив розвитку молодіжного та дитячого туризму в нашій державі не проводився, тому інформація про ці види туризму вищезазначеними авторами дається фрагментарно і тільки в

загальному аспекті розвитку туризму в цілому.

Мета і завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану складових ринку молодіжного туризму в Україні; виявлення проблем, що перешкоджають ефективному функціонуванню цієї складової туристичної галузі та пошук шляхів розв'язання цих проблем.

Виклад основного матеріалу. Молодіжний туризм – це конкретний вид туристської діяльності юнацтва і підлітків, що реалізується як у межах національних кордонів, так і на регіональному і світовому рівнях.

Туризм як один із видів активного відпочинку є ефективним способом задоволення рекреаційних потреб і поєднує різні види рекреаційної діяльності - оздоровлення, пізнання, відновлення виробничих сил тощо. На популяризацію туризму серед молоді, підтримку молодіжних ініціатив у туристичній сфері, розвиток інфраструктури молодіжного туризму в Україні спрямована діяльність туристичних молодіжних організацій. Молодіжний туризм становить важливу складову галузей охорони здоров'я, фізичної культури, є засобом духовного, культурного і соціального розвитку особистості. Відповідно громадські молодіжні організації туристичного спрямування виконують такі функції:

- оздоровча (використання природних об'єктів з метою позитивного впливу на організм);
- виховна (формування таких рис характеру, як воля, витримка, самостійність, рішучість і готовність прийти на допомогу; патріотичне виховання; залучення до культурних цінностей, традицій народу; формування здорового способу життя тощо);
- освітньо-пізнавальна (ознайомлення з країною, національною культурою; розширення і поглиблення знань з ботаніки, зоології, географії, геології, метеорології, астрономії, історії, культури та ін.).

Подорожі для молоді - це стиль життя розвиненого соціального суспільства. Існує концепція, що молоді люди на етапі свого життєвого шляху до 25 років, поки не створили сім'ю, повинні подивитися світ, здійснити подорожі, дізнатися, як живуть в інших країнах. Це допоможе їм у майбутньому вибрати правильний шлях у житті, сформувати власні життєві принципи. Молодь і студенти – найподорожуюча частина населення земної кулі. Разом з тим представників цієї категорії ніяк не назвеш людьми заможними. Студенти-мандрівники - це:

1. Економні споживачі, які користуються спеціалізованими туристськими продуктами, послугами та маршрутами, відповідно до їх індивідуальних потреб, інтересів і гаманцю;

2. Часто подорожуючі споживачі, які виїжджають на навчання або на канікули;

3. Незалежні туристи, які віддають перевагу більш гнучким цінам;

4. Заповзятливі, для яких подорожі становлять невід'ємну частину їх життєвого досвіду.

Для високого рівня розвитку молодіжного туризму в країні повинні створюватися державою відповідні умови. По-перше це реалізація

Державної програми розвитку дитячо-юнацького туризму та підтримка функціонування бюджетних та небюджетних організацій, які займаються питаннями пов'язаними з розвитком цього виду туризму. По-друге, це наявність відповідної інфраструктури (в першу чергу засобів розміщення, таких як хостели та молодіжні турбази). По-третє це розроблення та запровадження системи заохочувальних заходів для туристичних підприємств, які здійснюють діяльність зі створення та реалізації внутрішнього туристичного продукту для дітей і молоді. По-четверте це сприяння туристично-пізнавальній діяльності шляхом міжрегіонального та міжнародного обміну молоді, а також організація культурно-мистецьких, краєзнавчих та туристсько-спортивних заходів.

На сьогодні в Україні є дві найбільші організації, які займаються питаннями молодіжного туризму. *ВМГО «Всеукраїнська молодіжна хостел-асоціація»*. Створена у 2003 р. Входить до Міжнародної федерації молодіжних хостелів (ГУНР). Асоціація покликана сприяти розвитку міжнародного молодіжного співробітництва (хостел-руху) в Україні. Реалізація цієї мети передбачає роботу в різних напрямках: створення мережі хостелів в Україні; створення і розвиток інфраструктури у сфері молодіжного туризму; популяризація внутрішнього і в'їзного молодіжного туризму; забезпечення туристів гуртожитками й іншими приміщеннями; участь у культурних і спортивних міжнародних заходах, розширення культурних і суспільних зв'язків молоді, що проживає в різних регіонах України і за кордоном; підтримка волонтерської роботи; формування позитивного іміджу України в іноземців, розвиток молодіжних контактів, культурних і гуманітарних зв'язків між молоддю всіх країн.

МГО «Всеукраїнська молодіжна туристична асоціація». У своїй діяльності вона орієнтується на здійснення молодіжних ініціатив у туристичній сфері, розвиток інфраструктури молодіжного туризму в Україні, надання рекомендацій із підтримки молодіжного туризму виконавчою і законодавчою владою, просування українського молодіжного туристичного продукту в країні і за її межами та ін. Працюючи в цих напрямках, асоціація виконує постійні програми: «Навчальна лабораторія «Туристична фірма»», «Молодіжний туризм України – єднання та євро інтеграція», «Соціальний туризм: європейська якість без перешкод та обмежень», «Міжнародні молодіжні літні табори».

Значним позитивним моментом для розвитку молодіжного туризму в Україні і в світі на сучасному етапі є можливість для молодих людей користуватися ISIC (ISIC-Scholar, ISIC-Maestro, ISIC-Visa, ISIC-STAFF) — міжнародним посвідчення особи і статусу школяра/студента (International Student Identity Card), створене Міжнародною Конфедерацією Студентського Туризму (ISTC) в 1953 р. під егідою UNESCO, яке має спільну з ISIC мету – підтримувати спілкування активних, допитливих, відповідальних студентів.

Крім того, ISIC – це дисконтна картка, що надає понад 40 тисяч знижок і пільг на транспорт, проживання, харчування, зв'язок, розваги і

покупки у 120 країнах світу. ISIC може поєднувати в собі функції картки (ключа) системи доступу, картки для проїзду в транспорті, банківської платіжної картки, «соціальної картки», членського квитка, картки подорожей. Сьогодні ISIC — єдине визнане у 120 країнах світу посвідчення особи і статусу людини, що навчається. Кожен рік більш ніж 4,5 мільйонів молодих людей стають власниками посвідчень ISIC. З 1953р. більше ніж 50 мільйонів студентів були користувачами посвідчень ISIC. Кожні 8 секунд в різних куточках світу оформляється новий ISIC. У ряді країн ISIC є єдиним офіційним посвідченням студента і використовується як документ, що засвідчує особу і статус користувача. ISIC необхідний для оформлення авіаквитків за спеціальними пільговими тарифами. Термін дії ISIC фіксований і становить 16 місяців, з 1 вересня до 31 грудня наступного року. Верхня вікова межа користувача ISIC не обмежена.

Що стосується безпосередньо організації дозвілля молоді, то завдяки природним особливостям в Україні можна розвивати всі види відпочинку, які можуть зацікавити молодих людей: кінний, пішохідний, велотуризм, сільський, еко-, етнотуризм, дайвінг, кайт- и виідсерфінг, спелеотуризм, альпінізм та багато інших.

З метою сприяння та подальшого розвитку молодіжного туризму в останні роки в Україні проводиться ряд заходів, присвячених молоді та активному й екстремальному туризму. Наприклад у смт.Коктебель було проведено VIII міжнародну ярмарку «Гори. Ліс. Море.» з презентацією нових турів та програм екстремального туризму в Криму (екстрім-ігри «Острів скарбів», активний відпочинок нового покоління «Лазерні бої на відкритій місцевості»). Під містом Севастополь проводиться Всеукраїнський молодіжний фестиваль. Його учасників запрошують на інтерактивні тренінги за темами фестивалю: здоровий спосіб життя («Я – герой»), інноваційні технології, молодіжна політика і демократичний розвиток держави. Фестиваль «Парад планет», «Великий карнавал тюльпанів», «Prime Yalta Rally» -першість Intercontinental Rally Challenge (IRC), Міжнародний фестиваль повітряних куль, «Kazantip», Міжнародний лицарський фестиваль, Джаз-фестиваль «Live in Blue Bay», «Парад вишиванок», «Global Gathering» та багато інших, що проходять майже на всій території країни.

Якщо характеризувати сучасний стан розвитку молодіжного туризму в Україні, то найбільш проблемними питаннями для розвитку молодіжного туризму залишається наявність засобів розміщення відповідного рівня, а саме хостелів та молодіжних туристських баз.

У перекладі з англійської «костел» – це гуртожиток. Як правило, хостели мають номери з різною кількістю місць (від 2-х до 7-ми) зі зручностями в номері або в блоці на кілька кімнат, і так звані dormitories – кімнати, розраховані на 10-20 чоловік (із загальними зручностями в коридорі). Зрозуміло, чим менше зручностей, тим менше ви платите. Відповідно до обмежень, установлених Міжнародною федерацією, наявність у хостелі гарячої і холодної води обов'язкова. Постільна білизна

часто видається за додаткову плату. Сніданок може бути включений у вартість проживання, або в хостелі буде кухня, де постояльці зможуть приготувати їжу самостійно. Одна з важливих деталей – у хостелі повинні бути або шафи, що закриваються на ключ, або приміщення що охороняється, у якому можна залишити речі, і до якого клієнт буде мати доступ у будь-який час. «Високий сезон» для хостелів триває з травня по вересень, оскільки основні постояльці – студенти, які подорожують під час канікул. У цей час хостельна база розширюється за рахунок використання для розміщення туристів студентських гуртожитків. Як правило, в хостелі зупиняються на два-три дні, а потім їдуть далі, у наступне місто чи країну. Не всі постояльці хостела – студенти. Це можуть бути активні мандрівники, які просто звикли до самостійного вивчення країни і здатні самі застелити своє ліжко. Подібне обмеження (вік постояльців не повинний перевищувати 26 років) діє лише в Баварії, де цього вимагає місцеве законодавство. Хостели відрізняються від готелів не тільки ціною, але й атмосферою. На відміну від готелів, де люди розходяться по номерах, у хостелі така ситуація просто неможлива. Там є спеціальні кімнати для спілкування, куди може прийти будь-який постоялець, щоб познайомиться з ким-небудь. Хостел-рух поєднує всіх прихильників подорожей, незалежно від їхнього віку, національності, кольору шкіри, релігії чи політичних переконань. Хостели поділені на три категорії, більша частина хостелів належать до стандартного класу.

Нажаль, на сьогоднішній день, кількість та основні показники функціонування хостелів в Україні не відображаються в формах державної статистичної звітності. За даними Всеукраїнської молодіжної хостел-асоціації в Україні функціонує 72 хостели (19 з яких відповідають вимогам Міжнародної хостел Федерації), в територіальному відношенні розподіл такий: м. Київ – 47, м. Львів – 12, м. Одеса – 5, м. Харків – 2, м. Вінниця та м. Чернівці – по 1 і в Криму – 4 хостели. Отже, 65 % хостелів зосереджено у м. Києві і 17% в м. Львові. В той же час, 18 хостелів в м. Києві (з них 3 працюють лише на період проведення ЄВРО -2012) та 3 в м. Львові відкриті в поточному році.

Що стосується молодіжних баз, то в Україні їх налічується 54 (з 2006 року їх кількість зросла на 19 одиниць). Середня місткість засобів розміщення цього типу становить – 42 номери та 106 місць. На молодіжні бази припадає 3% від загальної кількості підприємств готельного господарства. В регіональному розрізі розподіл такий: 6 баз знаходиться в АР Крим, 2 – в Дніпропетровській області; 17 – в Закарпатській, 1 – в Івано-Франківській, 23 – в Львівській, 3 - в Одеській та 2 в Тернопільській. У 2010 році загальною площею молодіжних турбаз становила 108,4 тис. м², житлова площа номерів – 50,4 тис. м², а середня площа номера 22,1 м². Починаючи з 2007 р. кількість місць на молодіжних турбазах зросла на 539 місць і в 2010 р. становила – 5698 місць. Номерний фонд молодіжних турбаз в Україні в 2010 склав – 2279 номерів, що на 55 ніж у 2009 р. Структура номерного фонду така рис.1.

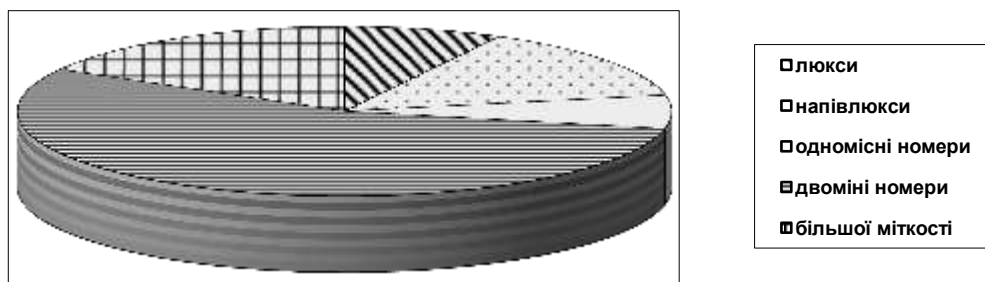

Рис. 1 Структура номерного фонду молодіжних турбаз у 2010 р.

Отже, в номерному фонді молодіжних турбаз переважають двомісні номери, їх частка становить 57%. Аналізуючи структуру номерного фонду, можна сказати, що найбільш комфортні молодіжні турбази в Львівській, Закарпатській області та АР Крим. Починаючи з 2007 році відбувалось падіння в обсягах обслуговування туристів на 9,3 тис. осіб. Таким чином в 2010 році було обслуговано 57,5 тис. туристів з них 7,8 тис – іноземці, які відпочивали на молодіжних турбазах Криму та Закарпатської області. 88% іноземців – громадяни Російської Федерації.

Характеризуючи молодіжний туризм в сучасній Україні, можна зазначити те, що на сьогоднішній день розвиток цього сегменту туристського ринку знаходиться на жаль, ще на недосить високому рівні. В першу чергу це пов'язано з недостатнім рівнем розвитку туристської інфраструктури даного виду туризму як у функціональному, так і в регіональному аспектах. А також недостатньо активним залученням молоді до туристсько-краєзнавчої діяльності.

Висновки. Таким чином, молодіжний вид туризму - це особливий вид туризму, який сприяє поліпшенню національно-патріотичного виховання, відродження духовності, формуванню гармонійно розвиненої особистості, розширенню її світогляду та пропаганди здорового способу життя серед молоді. І обов'язком держави є всебічне сприяння цьому виду туризму задля виховання здорового майбутнього покоління.

1. «Готелі та інші місця для тимчасового проживання» / Статистичний збірник: Київ - 2011.

2. Міжгалузева програма «Пізнай свою країну» на 2007-2012 роки // <http://zota.org.ua/>

3. Нікітенко С.І. Розвиток молодіжного та дитячого туризму в незалежній Україні: проблеми та перспективи // <http://bibl.kma.mk.ua>

4. Туризм України: економічні та організаційні механізми розвитку / наук. кер. проекту П. Слободян. – К. : Терно-Граф, 2008. – 976 с.

<http://www.hostels.org.ua>